

Μάθημα ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΜΙΚΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Ι*Κατ' επιλογήν υποχρεωτικό μάθημα Ε07ΕΠ – 4 ώρες διδασκαλίας – 3 ECTS – eClass: 422407***Ακαδ. Έτος 2026-2027 – 5^ο Εξάμηνο**

Διδάσκοντες:

Ελένη Αμερικάνου, Καθηγήτρια Δ.Π.Θ. – συντονίστρια, Τμήμα Α

Πάνος Εξαρχόπουλος, Επίκ. Καθηγητής Δ.Π.Θ. – Τμήμα Β

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα αποτελεί το πρώτο από δύο κατ' επιλογήν υποχρεωτικά εξαμηνιαία μαθήματα του τρίτου έτους, μέσω των οποίων επιδιώκεται να εμπεδωθεί ένα σύνολο γνώσης και μεθοδολογίας, με στόχο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, την άρτια οργάνωση και τη βέλτιστη αρχιτεκτονική σύνθεση χώρων εσωτερικών ή εξωτερικών, έτσι ώστε το προτεινόμενο αρχιτεκτόνημα να ανταποκρίνεται, από λειτουργική, κατασκευαστική και αισθητική άποψη, στον σκοπό για τον οποίο προορίζεται.

Το μάθημα αφορά στην αρχιτεκτονική οργάνωση χώρων και μικροπεριβάλλοντος κτιριακών ενότητων μικρού μεγέθους και απλής χρήσης. Περιεχόμενο του μαθήματος είναι η προσέγγιση των συνθετικών προβλημάτων που συνυφαίνονται με μια «κοντινή», «απτική» αντίληψη και εμπειρία του αρχιτεκτονικού χώρου, η οποία αποκαλύπτεται με το πέρασμα από τη μικρή στη μεγάλη κλίμακα σχεδιασμού και καθορίζει ουσιαστικά τις ποιότητες του υλοποιημένου αρχιτεκτονικού έργου. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις παραμέτρους και τους σχεδιαστικούς χειρισμούς που επηρεάζουν και καθορίζουν την ολοκλήρωση του αρχιτεκτονικού χώρου, καθώς και με μελέτες διατάξεων-εξοπλισμού-διαμόρφωσης-επεξεργασίας χώρων ή επιφανειών. Επιδιώκεται η ανάπτυξη των ικανοτήτων των φοιτητών για τη μετάβαση από τη μικρότερη στη μεγαλύτερη κλίμακα σχεδίασης-επεξεργασίας (από τη γενική διάταξη στη λεπτομέρεια) με διατήρηση, σε κάθε επίπεδο, της επιθυμητής ενότητας της προτεινόμενης αρχιτεκτονικής σύνθεσης.

Αναλυτικά, το μάθημα επικεντρώνεται σε ζητήματα σχεδιασμού όπως η διαμόρφωση εσωτερικών και εξωτερικών χώρων με την οργάνωση, σχηματοποίηση και αντιληπτικότητα των επιφανειών των ορίων τους, τη διευθέτηση εναλλακτικών διατάξεων και την πρόβλεψη του αναγκαίου σταθερού ή κινητού εξοπλισμού και άλλων κατασκευών ή στοιχείων απαραίτητων για την ικανοποίηση απαιτήσεων λειτουργίας και για την απόδοση ενότητας και επιθυμητού χαρακτήρα στην όλη σύνθεση.

Κύρια κατεύθυνση στη θεωρία του μαθήματος είναι: η προσέγγιση γενικότερων θεμάτων, όπως η ενότητα του συνθετικού αντικειμένου, ο βαθμός ολοκλήρωσης του αρχιτεκτονικού έργου, η ανάδειξη του αρχιτεκτονικού ύφους, η απόδοση χαρακτήρα και «ατμόσφαιρας» στον αρχιτεκτονικό χώρο, ανάλογα με το περιεχόμενο του θέματος. Παράλληλα, τονίζεται η σημασία της αναγνώρισης και κατανόησης παραμέτρων που χαρακτηρίζουν το πλαίσιο αναφοράς και το ίδιο το αρχιτεκτονικό έργο (π.χ. κοινωνικοί, πολιτισμικοί, περιβαλλοντικοί παράγοντες). Τέλος, περιλαμβάνεται η παροχή και εμπέδωση της αναγκαίας γνωσιολογικής ύλης σχετικά με προδιαγραφές ή ειδικές απαιτήσεις (λειτουργία, εργονομία, κατασκευή, αισθητική κ.ά.) και με την επεξεργασία χώρων και επιφανειών (υλικά-υφές-χρώματα, κατασκευές, φωτισμός, σήμανση κ.ά.).

Προγραμματίζεται η εκπόνηση ενός θέματος συνθετικού χαρακτήρα, το οποίο οι φοιτητές καλούνται να επεξεργαστούν διεξοδικά, με γνώμονα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω. Βασικό ζητούμενο είναι τόσο η σύλληψη, αποσαφήνιση και εδραίωση της κεντρικής ιδέας, όσο και η περαιτέρω αναλυτική επεξεργασία του αρχιτεκτονικού χώρου (εσωτερικού ή/και υπαίθριου) και των στοιχείων που τον προσδιορίζουν. Επιπλέον, προβλέπεται η αξιοποίηση των μέσων αναπαράστασης (μεγάλη κλίμακα) με γνώση του είδους ή της ποσότητας πληροφοριών που θα πρέπει να εμπεριέχουν σχέδια και μακέτες για τη μελέτη-παρουσίαση του χώρου και την απόδοση της «ατμόσφαιρας» και του χαρακτήρα του.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ

1. Μπίρης Τάσος, Αμερικάνου Ελένη, Εξαρχόπουλος Πάνος, *Το μεταλλασσόμενο μοντέλο συγκρότησης πρωτογενών δομών κατοίκησης του χώρου*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2025 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 143559220]
2. Pallasmaa Juhani (μτφρ. Γιάννης Τουρνικιώτης, Παναγιώτης Τουρνικιώτης), *Τα μάτια του δέρματος. Η αρχιτεκτονική και οι αισθήσεις*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2022 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 112690391]
3. Αντωνακάκη Σουζάνα, Αντωνακάκης Δημήτρης, *Ο μικρόκοσμος του εσωτερικού χώρου*, Αθήνα: DOMA, 2021 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 133029819]
4. Μπούρας Χαράλαμπος, Φιλιππίδης Δημήτρης, *Αρχιτεκτονική – Ιστορία, Θεωρία, Κατασκευή, Βιογραφικά*, Αθήνα: Μέλισσα, 2012 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 22767999]
5. Κωνσταντινίδης Άρης, *Για την αρχιτεκτονική. Δημοσιεύματα σε εφημερίδες, σε περιοδικά και σε βιβλία 1940-1982*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2011 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 12380304]
6. Rapoport Amos, Φιλιππίδης Δημήτρης, *Ανώνυμη αρχιτεκτονική και πολιτιστικοί παράγοντες*, Αθήνα: Μέλισσα, 2010 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 40996]
7. Hertzberger Herman, *Μαθήματα για σπουδαστές της αρχιτεκτονικής*, Αθήνα: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, ²2002 [ΚΩΔΙΚΟΣ «ΕΥΔΟΞΟΣ»: 153579313]

ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ – ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

- Το μάθημα δεν έχει γραπτή εξέταση.
- Ο τελικός βαθμός θα προκύψει από την αξιολόγηση του θέματος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Ο εργαστηριακός χαρακτήρας του μαθήματος προϋποθέτει τη συστηματική παρουσία και συμμετοχή όλων των φοιτητών.
- Για την πραγματοποίηση του θέματος θα σχηματιστούν διμελείς φοιτητικές ομάδες.
- Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου θα πραγματοποιηθεί **1 ενδιάμεση προπαράδοση-παρουσίαση** των συνθετικών προτάσεων όλων των φοιτητικών ομάδων (στην αίθουσα διδασκαλίας), η οποία θα συνεκτιμηθεί στην τελική βαθμολογία.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

α/α Ημερομηνία Περιεχόμενο

1	02-10-2026	Περιεχόμενο και στόχοι του μαθήματος. Η ενότητα του συνθετικού αντικειμένου στην αρχιτεκτονική. Θεματολογία (σχεδιασμός αρχιτεκτονικών χώρων εσωτερικών ή/και υπαίθριων, μελέτες για την επεξεργασία χώρων ή επιφανειών, μελέτες διατάξεων, επίπλωσης, εξοπλισμού, περιβάλλοντα χώρου, λεπτομερειών κ.λπ.). Θέμα: «20 Χ 20 μέτρα για 20 λεπτά: Μικρός οδικός σταθμός». - Εκφώνηση, επεξήγηση θέματος.- Δηλώσεις συγκρότησης φοιτητικών ομάδων.
2	09-10-2026	Θεωρία: Απαιτήσεις για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού αρχιτεκτονικών χώρων («μεγάλη» κλίμακα σχεδίασης). Το αρχιτεκτονικό ύφος. Ο χειρισμός του ορίου ανάμεσα στο «μέσα» και το «έξω». Η «ατμόσφαιρα» του εσωτερικού χώρου. Η «εφευρετικότητα» στον σχεδιασμό επιμέρους αρχιτεκτονικών στοιχείων και στοιχείων του εξοπλισμού του αρχιτεκτονικού χώρου. Θέμα: Διορθώσεις.
3	16-10-2026	Θέμα: Διορθώσεις.
4	23-10-2026	Θέμα: Διορθώσεις.
5	30-10-2026	Θεωρία: Παράγοντες που επηρεάζουν την τελική διαμόρφωση και το χαρακτήρα του αρχιτεκτονικού χώρου (τόπος, κουλτούρα, τρόπος ζωής, καθημερινότητα, χρήση κ.ά.). Θέμα: Διορθώσεις.
6	06-11-2026	Θέμα: Διορθώσεις.
7	13-11-2026	Θεωρία: Ειδικά στοιχεία και πληροφορίες για τον σχεδιασμό και τη λεπτομερή επεξεργασία του θέματος: Προδιαγραφές λειτουργίας. Κύριοι και βοηθητικοί χώροι. Ζητήματα πρόσβασης, σήμανσης, τροφοδοσίας, ασφάλειας, φωτισμού, κ.λπ. Κατασκευαστικά θέματα. Μετρικά δεδομένα και εργονομικά μεγέθη για επιμέρους χώρους, χώρους κυκλοφορίας, αρχιτεκτονικά στοιχεία ή στοιχεία εξοπλισμού. Δυνατότητες επεξεργασίας των επιφανειών (υλικά, χρώματα, υφές). Απαιτήσεις κινητού και σταθερού εξοπλισμού. Ζητήματα τυποποίησης και ευελιξίας. Προδιαγραφές για εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Διαμορφώσεις υπαίθριου χώρου. Θέμα: Διορθώσεις.
8	20-11-2026	Θέμα: Διορθώσεις.
9	27-11-2026	Θέμα: Διορθώσεις.

- 10 04-12-2026 Θέμα: Προπαράδοση–παρουσίαση–κριτική του Θέματος.**
- 11 11-12-2026 Θέμα: Διορθώσεις.**
- 12 18-12-2026 Θεωρία: Μέσα αναπαράστασης για την απεικόνιση του «μικροπεριβάλλοντος» των αρχιτεκτονικών χώρων.
Θέμα: Διορθώσεις.**

24-12-2026 έως 06-01-2027 ΔΙΑΚΟΠΕΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

- 13 08-01-2027 Θέμα: Διορθώσεις.**
- 14 15-01-2027 Ενισχυτική Διδασκαλία.**

18-01-2027 έως 05-02-2027 ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
Παράδοση–παρουσίαση–κριτική του Θέματος.